

ՏԱՍՆ ԵՒ ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ. Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրատունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

„ՄՇԱԿ“ ԴՐԱՎԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԴՐ

ՆԵՐՔԱՅ 1886 ԹԻՒՆ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, շաբաթը երեք անգամ, նոյն դիրքով և նոյն պրոպագանդով: Մեր աստիճանը ենթակա է փոփոխութիւններ: Մեր աստիճանը 10 ռուբլ է, վեց ամսականը 6 ռուբլ: Գրվել «ՄՇԱԿ» կարելի է ՍՄԱԿԱՐԱՍՏԱՆԸ: ՍՄԱԿԱՐԱՍՏԱՆԸ գտնվում է Բաթումի և Բաղրամի փողոցների անկյունում, Ուսմանի փողոցի տունը, № 12 բնակարանում: Ուղղակի մուտքը Բաթումի փողոցից է, Բէմալեւնայա Ուսմանի փողոցի դիմաց: ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆՑ «Մշակ» գրվելով կարելի է վճարել 25 ֆրանկանոց թղթագրով: Թիֆլիսում «ՄՇԱԿ» համարները հատով ծախվում են 7 կոպեկով պ. ՇԱՎԵՐՊՈՎԻ պալի- լիսում, պ. ՏԵՐ-ՅՈՎԱՆՔԱՆԻ ծխախոտի մագազինում (վարձատրի արձանի դիմաց): Յայտարարութիւնները, ամեն լեզուներով, ընդունվում են ՍՄԱԿԱՐԱՍՏԱՆԸ: Յայտարարութիւն- ների խրաքանչիւր բառին վճարվում է 2 կոպեկ: ՍՄԱԿԱՐԱՍՏԱՆԸ, բաց է ամեն օր, առաւօտեան 10 ժամից մինչև 2 ժամ կէսօրից յետոյ, բացի կիրակի օրերից: Կայսերական ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հա- ցեով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», Իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du jour- nal arménien «MSCHAK».

Հասցեն փոխելու ժամանակ պէտք է ուղարկել խմբագրութեանը 28 կոպեկ, կամ 4 հատ 7 կո- պեկանոց փոստային մարկա:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Ախալցխայից. Նամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. — ԱՐՏԱՐԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արեւել և արեւմուտք. Նամակ Թիւր- քիայից. Արաքսին լուրեր. — ՀԵՌԱՎԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՌԱՑԻԱՅԻՑ

Յուլիսի 9-ին

Մեր քաղաքի արտագրութիւնը այնքան սա- ճանախակ է, որ մինչ ցարդ ուշադրութիւն չէ դարձրել մայր մասին լրագրութեանը Բայց քանի որ երկրի անտեսական և նիւթական վիճակը օ- ղից օր նահանջում է, տեղից չի լինի գոնեա աշխատի ակնարկ ձեւը մեր գաւառի բերքերի և արտագրութիւնների վրա:

Ախալցխայում, արեւմտային տեղի են բռնում՝ ոսկերչութիւնը, կոշակագրութիւնը և դարձնութիւնը. այդ ճիւղերին պատկանող արհես- տաւորները մեծամասնութիւն են կազմում միւս արհեստաւորներից. նրանց ձեռագործները, բայց լրագրութեան, արտահանվում են և այլ երկրներ ան- նշան քանակութեամբ: Իսկ գլխաւոր արդիւնաբե- րութիւնը՝ բնութեան և բարեբեր հողի պարգեւն է: Յայտնի է, որ տեղական տանձն և խնձորը հուշակած են Վոլկատում և Անդրկովկասում և վերջին տարիներս նոյնպէս և Ռուսաստանի մի քանի քաղաքներում, որոնք ոչ նուազ գնահատ- վում են խրիմի մրգերից: Քաղաքի, այդ առա- ջին արդիւնաբերութեան ճիւղը, եթէ կանոնաւոր կերպով մշակվել, զուցէ ապագայում աւելի մեծ հուշակ և ընդարձակ ապագայէլ ունենար արտա- հանվելու, բայց, դժբաղդաբար, ազգայնականութիւնը անհոգ վերաբերվելով դէպի այգեգործութիւնը, նա ապավելու վտանգին է ենթարկվելու: Ան- ցեալ աշունքին ճանապարհորդութեան միջոցին, Վլադիկովկազի նոր անկած ընդարձակ պարտէզ- ները տեսնելով՝ ակամայ մտածեցի թէ մի օր Վլա- դիկովկազը գուցէ յետ մէկ խրիմի միջոց ներ- քին Ռուսիայի շուկաներից, իսկ Ախալցխային էլ երբեք դուրս գալու չէ իր ցանկապատից: Ա- խալցխայն այժմ միջին թւով արտահանում է տարեկան մօտ յիսուն հազար պուդ այդ մրգե- րից: Երկրորդ արդիւնաբերութեան ճիւղն է կալ- տօֆիլը, որ արտահանվում է մօտ մէկ միլիոն պուդ: Ախալցխայի կարտօֆիլը իր լաւ յատկու- թեամբ կարողացաւ մրցել խերսոսի և Օդեսայի

կարտօֆիլի հետ. անցեալ տարի մեծ քանակու- թեամբ կարտօֆիլ շահեցաւ Սև ծովի համարեա բոլոր ուսումնականները, Բաթում, Փոթի, Սուխում, Նովորոսիյսկ, Կերչ, Փէդերսիա, Եստա- և Սեվաստոպոլ: Մեր կարտօֆիլի առաւելութիւնը նրանումն է, որ մեղանում բնութ է խոշոր, փայ- լուն, փխրուն և երկար ժամանակ դիմացկուն. այժմ էլ անցեալ տարուանից մնացեալ կարտօ- ֆիլը ֆուրգոններով ուղարկվում է Միխայլով. այստեղի գինն է 15—20 կօպ. պուդը: Միւս բերքերից՝ կաղամբը նոյնպէս արտահանվում է օ- տար երկրներ, բայց ոչ մեծ քանակութեամբ: Երկրի արդաւարութիւնը և պտղաբերութիւնը աչքի առաջ ունենալով, կարելի է երկրագրի, որ Ախալցխայն կարող է պարագրել և այլ բերքեր, բայց դժբաղդաբար ձեռնարկողներ չը կան: Սրա- նից հինգ տարի առաջ ոչ ոք մտքից անգամ չէր անցկացնում, թէ Ախալցխայում կարելի է պարագրել ծխախոտի պլանտացիայով: Սերասխայի մի հայ երգիչ, իր քնարի և դուրեկան երգերի ազդեցու- թեամբ կորսելով մեր անհաշիւ գրականներից մի քանի հազարներ, ձեռնարկեց ծխախոտի մշակելը. այժմ այդ գործով պարագրւում են մի քանի դիւ- դեր՝ միմիայն մեծ և փոքր Օլորանները, Տօլօշ և խզլիս զիւղերը իւրաքանչիւր տարի արտադրում են մօտ 2,000 պուդ ծխախոտ, որ գնահատվում է 6—15 ռուբլի պուդը: 1884 թվականում մի պարուն վաճառել էր Ռուսաստան մէկ մէկու վրա պուդը, կարծեմ, 13 ռուբլիով: Մի զգալի արգելք, որ խոչընդոտ է լինում գիւղատնտեսութեանը, հողի պակասութիւնն է ազգայնականացեալ թիւ հա- մեմատ, այսու ամենայնիւ, եթէ հացաբոյսերը առա- տութեամբ չեն կարող մշակվել հողի օտակաու- թեան պատճառով, գոնեա երկրի պտղաբերու- թիւնը կարող է լրացնել այդ պակասը ուրիշ բերքերի խելացի մշակութեամբ:

Ոչ այնքան շահվելու, որքան հետաքրքրութեան և փորձի համար երեք տարի առաջ աճեցնում էի չերամի որդերը, և այն եղրակացութեան հա- սայ, որ Ախալցխայում, որտեղ թիթիների առա- տութիւն է (և կարելի է նորից մշակել) և օդը նպաստաւոր, արդիւնաւոր պարագրուել էր լինի չերամապահութիւնը: Բայց ինչպէս վերև յիշած այժմ տանեակ անձինք գնահատ քանակու- թեամբ, Մարտի իրանց բարեկամների ձեռքով, բերել են տալիս, գլխաւորապէս Ֆրանսիայից, զանազան ֆիրմաների սերմեր որ և կամ վաճա- ռում են գիւղացիներին, կամ գնահատն պայման- ներով նրանց բաժանում: Սակայն մենք չը նա- յելով մեր տարուց տարի աւելացած կոնկուրենտ- ների թիւին, ստացել ենք աւելի և աւելի պատ-

և զանազան բոյսերից սկսելով գործը, տեղի ան- տեղի շինութիւններ անելով, նրա թէ դրամը հասնեց և թէ անձամբ չը կարողանալով հսկել ամենի վրա, տուժեց և գործը ձգեց կիսակեր: Յիշում եմ, երբեմն Ախալցխայում կային մի քա- նի մասնաւոր վաճառականական ընկերութիւններ՝ Հակոնեան, Գամբեան, տնտեսական և այլ ա- նուններով, որոնք շատ բարձրից սկսելով վաճա- վեցան եթէ ոչ զգալի կորուստով, այսուամե- նայնիւ ապարդիւն եղան ընկերակցական ոգու բացակայութիւնը և նրա ճշգրիտ նշանակութեան ըմբռնումը դեռ ևս չենք կարող գնահատել. բայց եթէ այդպիսի ընկերութիւնները սկսվեն փոքր գումարով, որի կորուստը զգալի չը լինի ոչ մի բաժնաւորի համար, գուցէ ապագայում ապա- ղեղ բանան և ընդարձակ նպաստների համար:

Մեր մէջ առհասարակ խեղճների վրա կարեկցե- լը ձեւակաւութիւն է դարձած. ես չեմ ասում ֆիզիկական աղքատներին, որոնց պարտական ենք նիւթապէս նպաստելու. այլ մեծ մասամբ, ինչպէս ասում են, ձեռքը, ոտը առ աղքատնե- լը աւելի արժանի են ուշադրութեան, որոնք միշտ պատճառաբանում են թէ ինչ գործով պա- րագրել, որ ապրուստ ձարենք. ահա դրանց հարկաւոր է օգնութեան ձեռք կարկառել, ոչ թէ փող բաշխելով, դա աւելի վնասում է նը- լանց և դատապարտում միշտ անհոգ մնալուն, այլ գործ ցոյց տալով, աշխատելու միջոցներ ներ- կայացնելով: Այս, կրկնում եմ Ախալցխայի հա- րուստ է իր հողի արդաւարութեամբ, բայց ա- խալցխայիների անալին պարտէզից և անդատա- նից հարկաւոր են երկրորդական պարագրուել- ներ իրանց կենտական անմիջական պահանջները լրացնելու համար. ահա այս նպատակով եմ սղը- սած նամակս և այս նպատակով էլ վերջացնում եմ կաղմնք մի փոքրիկ ընկերութիւն, 50 ան- ձից բաղկացած, տանն ռուբլի բաժնաւորագրով (տասը ռուբլի կորուստը զգալի չի լինի բաժնա- նորդների համար, իբրեւ թէ աղքատների գանձա- նակն ենք ձգում), հէնց այս տարուանից փո- րած ենք չերամապահութիւնը. եթէ ձեռնառու լինի տարածելը այդ ճիւղը քաղաքում, գուցէ դրանով մենք միջոց կը տանք ապագայում պարագրուել- լի ձեռքը մի զբաղմունք տալու: Եթէ այդ միջո- ցը մեղ նիւթական վնաս չը հասցրեց, (զգալի էլ չէ), կարելի է ձեռնարկել աստիճանաբար և այլ միջոցներով: Այս րօպէիս պատրաստ եմ ինձ մօտ ուրախութեամբ ընդունելու գործի հետաքրքրու- ղներին: Աշակցենք միմիայն, մեր խզլի և մարդ- կութեան առաջ գաւառապարտած չը լինելու համար:

Ա. Ա.

ՆԱՄԱԿ ՍՄԱԿԱՐԻՆ

Թիֆլիս, 15-ին յուլիսի

Չը նայելով որ «Մշակ» յայտնել է թէ փա- կում է անձնական բանակաւոր չերամապահութեան մասին, բայց այնու ամենայնիւ թիւղ տուեցէք ինձ վերջին անգամ պատասխանել պ. Օ. Լերի- սեյնի («Մշակ» № 73): Ես կաշխատեմ լինել կարճ:

I) Մենք քնաւ վեհա չենք կրել, պ. Օ. Լ. ձեր Ա- գուլիսի կողմերում ձեր սերմ բաժանելուց՝ որով հետև ձեր սերմերը մեղանում ոչ ոք փողով չի աւելի և եթէ առնեն էլ՝ մի անգամ կը պատահի այդ և ոչ աւելի:

II) Մենք գրել ենք ձեր նախագծերի դէմ Դրա պատճառը չէ սերմի մենաւաճառութիւնը միմի- այն մեղ վերապահելու ցանկութիւնը: Յիշում եմ գործի սկզբում մենք էինք մենաւաճառ, սակայն այժմ տանեակ անձինք գնահատ քանակու- թեամբ, Մարտի իրանց բարեկամների ձեռքով, բերել են տալիս, գլխաւորապէս Ֆրանսիայից, զանազան ֆիրմաների սերմեր որ և կամ վաճա- ռում են գիւղացիներին, կամ գնահատն պայման- ներով նրանց բաժանում: Սակայն մենք չը նա- յելով մեր տարուց տարի աւելացած կոնկուրենտ- ների թիւին, ստացել ենք աւելի և աւելի պատ-

ւելներ ֆրանսիական սերմ բերելու: Ուրեմն, պ. Օ., մենք արդէն ունենք կոնկուրենտներ և ձեր մեղանում ապարդիւ վրա լինել կամ չը լինելը մեղ համար միանաւարտ նշանակութիւն ունի:

III) Մենք երբեք ոչ աշխատել ենք սերմի արդ- ղիկներից վերացնել սերմաբանի անունը և հասցեն և ոչ էլ արել ենք այդ: Պ. Լերիսեյն մենք կը պատասխանեք որ դա զրպարտութիւն է իր կողմից: Մենք տալիս ենք ահա մեր բարե- կամների անունները *): Թող պ. Օ. նրանց դիմէ ճշմարտութիւնը իմանալու համար: Եթէ պ. Օ. մեղ դիմէ սերմի համար՝ նա ևս կը ստանայ (մեղ արժէքը վճարելուց յետ) սերմի տուփը այնպէս, ինչպիսիները ստացել են մեր բարեկամները, ա- ռանց մեղանից մի կէտ վրան դրած կամ պակ- սացրած տեսնելու: Եթէ պ. Օ. ցանկութիւն կու- նենայ՝ թող նա կարելոյն չափ շուտ յայտնէ մեղ մենք պատուէրները ընդունում ենք հիմնականից և երբեք չենք թողնում փետրվար, մարտ ամիսնե- լին՝ երբ միմիայն տակի մնացած, անձայն ե- դած սերմը կարելի է գտնել:

IV) Մեր սերմերի դուռ ֆրանսիական տեսա- կից լինելու ապացուցանելը շատ դիւրին է. թող պ. Օ. դիմէ Մօսկվայի մարտահան, կամ Մօսկ- վայի Scheuman Spiegel ապրանք փոխադրող ըն- կերութեանը: Նոյն ճանապարհով նա կիմանայ և մեր բերածի քանակութիւնը: Իսկ Օրդուբաթի փոստատնից նա կը վերապատուի որ մի և նոյն մեր ստացած քանակութիւնն ենք ուղարկել ըստ պատկանելոյն բաժանելու: Մենք կարող ենք մի և նոյնը ապացուցանելու համար առաջարկել պարունի և մեր բերած սերմերի գնման հաշիւ- ները:

V) Եթէ չեմ սխալվում (բոլոր տարիների գնե- րը միտս չեմ պահել և մեր տոմարները ձեռիս տակ չեն) մենք երբեք չենք հաշուել 1 ր. 10 կ.— 1 ր. 20 կ. զօրօտիլը: Ահա քանի տարի է որ մենք վերցնում ենք մի տուփի համար, որ պա- րունակում է իր մէջ մօտ 12 1/2 միսայլ, տասը ռուբլի, այսինքն միսալը մօտ 80 կօպ: Պ. Օ. կարող է դիմել մեր յիշեալ բարեկամներին այս մեր առաջները ստուգելու համար: Մեր գլխապա- ծի չափ մեղանում այդպէս ցածր գնով և մինչև ներկայ տարին լաւ արդիւնք առած սերմ ոչ ոք չէ բաժանել բացի մեղանից:

Սակայն հետեւալ տեղեկութիւնները աւելի մօտ են ճշմարտութեան քան պ. Օ. հաղորդած- ները:

ա) Պ. Օ. ինքը իր նախագծերում առաջար- կում էր ֆրանսիական սերմը միսալը մէկ կ րուբ- լիով վաճառել գիւղացիներին:

բ) Լաւ յիշում ենք տեսած լինելու հայ լրա- գիրներում (կարծեմ և ուսում) պ. Լերիսեյն յայ- տարարութիւնները՝ որ նա առաջարկում էր իբր լաւ ցէլլուէր սերմ մէկ կ րուբլիով միսալը:

VI) Մեր սերմերի միշտ աղող արդիւնքը իմա- նալով՝ մեր բարեկամները դիմել են և դիմում են մեղ իրանց համար սերմ բերել տալու և մենք, այդ խնդիրների համաձայն, բերել ենք տուել և տալիս ճիշդ նոյն քանակութիւնը որ պահանջ- վում է: Ուրեմն մենք չերամի վաճառականու- թեամբ, բառիս բուն նշանակութեամբ, չենք զբաղվել: Մինչև այժմ նստած լինելով Մօսկվա չերամապահութեամբ անմիջական կերպով զբաղ- վել մեղ անյարմար էինք համարում:

Այս, ոչ աւելորդ, բացատրութիւնից յետոյ, մենք համարում ենք պ. Լերիսեյն այն համարձա- կութեան, որով նա, առանց ապացոյցի, ասում է թէ մեր սերմերը մեղ նստել են միայն 15—20 կ. զօրօտիլը: Իսկութիւնը երեան հանելու հա- մար մենք երկու միջոց ունենք, այն է՝ հանդէս հանել մեր բոլոր տարիների տոմարները և վեր- յիշած գնման հաշիւները: Թող պ. Օ. մասնացոյց անէ մեղ մի քանի ծանօթ անձանց, որոնց մենք

*) Արիւսանց, Աւախտանց, Աղամալանց, Փա- նեանց, Սարգսեանց, Ջարգարեանց, Մանուէ- լեանց, Տ. Միքայէլեանց, Նուսուսեանց, Սա- մարչեանց և այլն:

կառավարիկներ յիշեալ դեպքումները եւ այն ժա-
մանակ կը պարզուի թէ պ. Լ. որքան իրաւ կամ
անիրաւ կերպով է չափում մեր սերմերի արժա-
նատրութիւնը:

VII) փոխանակ հեղքելու ձեռք վատ արդիւնք
տուող սերմերի մասին եղած տեղեկութիւնները,
դուք, պ. Լ., գրում էք «վերջինիս պարունակի
(այսինքն մեր) այնպէս թանկ ծախած սերմերը
նոյնպէսի վատ հետեանք եւ ունեցել, ինչպէս եւ
այն սերմերը, որ եւ թափանք եւ ձրիաբար»:

ա) Գրեք ինքնեզնիւ ստուգեցէք արանով այն տե-
ղեկութիւնները, որոնք յօդուած ձեռք չեն:

բ) Մեր միջոցով ստացած սերմերը տուել են,
նաեւ այս տարի, անհամեմատ աւելի լաւ ար-
դիւնք, քան ձեր ձրի բաժանածները: Այլ եւ չենք
խօսում անցեալ տարիների մասին:

գ) Մեր միջոցով ստացվածները տուել են ա-
ւելի լաւ արդիւնք, քան ուրիշ ազուկացի վաճա-
ռականներինը:

դ) Միթէ մենք ենք մեղաւոր, որ դիմած լինե-
լով մեզ 15 տարեկան ընթացքում միշտ ընտիր
սերմ մատակարարողին եւ պահանջած լինելով մի
եւ նոյն տեսակի սերմ՝ ստացած լինենք նրանից
ուրիշ տեսակը: Եւ այդ դեռ չէ ապացուցված:

ե) Միթէ մենք ենք մեղաւոր, որ այս տարեկան
տեղ-տեղ կարկուտը եւ վատ եղանակը՝ թուխս
դնելու ժամանակը սատիկի ցուրտ, իսկ ցաքելու
ժամանակ սատիկի չտոգ, բնաւ նպաստաւոր չեն
չերամին:

զ) Ձեռք որ նոյն իսկ Եւրոպայում, ուր հետազո-
տողները, գիտնականները անթիւ են, այնտեղ եւս
չերամի բերքը ամենայն տարի զանազան է լի-
նում:

է) Կամ միթէ մենք ենք եւ ինչ եւ ուր եւ ինչ
ապահովացրել ենք բերքի քանակութիւնը, կամ
երաշխաւոր ենք եղել բերքի անպայման յաջողու-
թեանը:

Մենք հրապարակապէս յայտնում ենք մեր այն
բարեկամներին, որոնք պ. Լ. Երիտէի պէս կար-
ծում են թէ մենք բերել ենք տուել իր 20 կո-
պէկանոց սերմ եւ նրանց լաւի տեղ բաժանել զալ
տարի սերմի պատուէնքը չը տալ մեզ,—այլ թէ
պ. Լ., թէ իրանց ծանօթ կամ անծանօթ անձանց
դիմել:

VIII) Մենք շատ զարմանում ենք, թէ ինչու
համար պ. Լ. մտադրութիւն ունի այս տարի եւս
Եւրոպական ցէլլուէր սերմ բերել, քանի որ ինքը
հմուտ մասնագէտ սերմնահան է: Եթէ հակա-
ռակն է, ապա իր ինչ հմտութիւնն էր առաջար-
կում կառավարութեան իր նախագծերի հետ:

IX) Մենք շատ ցաւում ենք որ պ. Լ. մտադրի
է իր գործառնութիւնը տարածել մեզանում: Զա-
ւում ենք, որովհետեւ շատերը չը ճանաչելով նրա
սերմերի ինչպէս արժէքը պիտի խաբուին պարո-
նի մեծ մեծ խօսքերից, ձրիաբար ստանան նրա
սերմերից եւ վատ արդիւնք ունենան: Շատ կարե-
ւի է, որ պ. Լ. դիմելու է 100 սերմնահաններին
եւ դոցանից 10—20 կը յօժարվեն ոչ կանխիկ *)
տալ իրան զանազան տեսակի սերմեր—սակայն
զրանք ոչնչով չեն զանազանվելու պ. Լ. մինչեւ
այժմ ստացած եւ բաժանածներէ: Մեզ շատ լաւ
յայտնի է, որ Ֆրանսիացի սերմնահանները լաւ
կերպով ժամանակակից նիւսիս ոչ որքան չեն տալիս:
Լաւը, ճանաչվածը միշտ փողով ծախվում է եւ չէ
մնում: Մեր անցեալ տարեկան ճանապարհորդու-
թեան ժամանակ մենք խնայանք մի լաւ սերմնա-
հանից, որ նա մերժել է տալ իրան դիմած պ.
Լ. Երիտէին սերմ: Ինչու համար, հարցրինք մենք:
—Որովհետեւ պատասխանեց նա, մեզ ամենիս
յայտնի է թէ պ. Լ. ինչ տեսակ սերմեր է առ-
նում. եւս այդպիսիք չունեն մերան տալու (ժամա-
նակով), իսկ եթէ իմ լաւերու տամ, հետեանքը
ինձ յայտնի չէ եւ նա, պ. Լ. կարող է նաեւ իմ
սերմի անունը կոտորել բաժանելով հազար եւ մի
տեսակ սերմերի հետ: Մեր կողմից բացատրու-
թիւնները աւելորդ են:

X) Պ. Լ. մի տեղ ասում է. «բերել կը տամ
սերմ եւ իւրաքանչիւր սերմնարդիւնքի վրա նշա-
նակված կը լինի սերմնարարի անունը եւ հա-
ցեն...»: Միթէ մինչեւ այժմ պ. Լ. ուրիշ կերպ էր
անում: Իսկ եթէ ոչ՝ ապա քանի զիջողացիներ օ-
գուտ քաղցին այդ հացեղներից եւ շարունակե-
ցին ստանալ մի եւ նոյն յատկութեան սերմ:

Այսպէս բաւական համարելով, անցնում ենք
եզրակացութեան, որից ակնհեր կը լինի թէ ում

*) Պ. Լ. անուշիկ կառնի կանխիկ փողով մի-
ջանի միտալ լաւ տեսակի սերմ, ինքը կը պահի
եւ արդիւնքի մասին լրացրիներուն գրել կը տալ,
—ինչպէս արել էր այս տարի:

նպատակներն են վատ, թէ ում ձգտումներն են
աւելի լաւ երկրի համար:

1) Ձեր հանած սերմերը վատ արդիւնք են
տուել մինչեւ այժմ առ հասարակ:

2) Ձեր բաժանած թէ վաճառած սերմերը, թէ
այս տարի, թէ առաջ, ընդհանրապէս վատ ար-
դիւնք են տուել:

3) Ձեր առաջարկած նախագիծերը մենք քննել
ենք ուրիշների նման եւ գտել մի քանի կէտերի
անիրագործելի լինելը (անյարմարութեան տեսա-
կէտից) եւ մի քանիսի լոկ մեղաւորել լինելը:

4) Ձեր յայտարարութիւնները վատ սերմեր վա-
ճառելու առաջարկութիւններով:

5) Ձեր տնտեսական մանկալը եւ վատ արդիւնք
տուող սերմի (որ չէք կարողացել սաղացնել)
ձրիաբար գիւղացիներին բաժանելը:

6) Ձեր ունեցած համարձակութիւնը ձեզ կող-
ման բարեբար (ոչ շահագործական նպատակով)
համարելը, եւ հաշակել տալը:

Այս կէտերը, մեր կարծիքով, պարզապէս ցոյց
են տալիս, պ. Լ. Երիտէ, ձեր ինչ աստիճան հմտու-
թեան (չերաւառաւորութեան գործում), ձգտումնե-
րի անուշիկեան եւ անկեղծութեան տեղ լինելը:
Աստիճակով վրա պէտք է մնան միայն չիտակ
մրցութիւն սիրողները եւ գործադրողները:

Փ. Վարդապետեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ մեզ հաղորդում են, որ Գէորգեան
ձեռնարանի նախկին ուսուցիչ Մանգէն Մանգէ-
նեանց մտադիր է առաջիկայ սկսածներին բա-
նալ այնտեղ մի մասնաւոր միջնակարգ դպրոց:

Մեզ հաղորդում են, որ Մոսկուայի կայսերա-
կան համալսարանի իրաւաբանական բաժնի յայ-
տնի պրոֆէսոր Մ. Մ. Կովալէվսկի թողել է իր
պաշտօնը եւ հեռացած է համալսարանից:

Ինչպէս յայտնի է, յուլիսի 21-ին (օգոստոսի
2-ին) գերմանական Հէյդլբերգ քաղաքի համալսա-
րանը տօնում է իր 500-ամեայ գոյութեան յօբե-
ւեանը: «Մշակի» խմբագիրը, որպէս Հէյդլբերգի
նախկին ուսանող, տոնակալութեան նախընթաց
օրը ուղարկեց Հէյդլբերգ գերմաներէն լեզուով մի
հեռագիր, հետեւել բովանդակութեամբ: «Ամենա-
սրտակից ողջոյն թանգաղին Alma Mater-ին եւ
նրա որդիներն, Հէյդլբերգի նախկին մի ուսա-
նողից, որ իրան դժբաղդ է համարում հեռու Ա-
րեւելից տօնակալութեանը ներկայ չը գտնվելու
պատճառով: Բազմաթիւ շնորհակտութիւններին
ամեն երկիրներից եւ ամեն տեսակ լեզուներով,
որոնք ստացվում են այժմ Հէյդլբերգում, թող
ներվի ինձ էլ աւելացնել մի շնորհակտութիւն
հայերէն լեզուով,—կեցցէ մեր համալսարան:
Խմբագիր թիֆլիսի հայոց «Մշակ» լրագրի, դոկ-
տոր Գրիգոր Արծրունի»:

ԱՆԱՆՅԱՆՈՒՄ մեզ գրում են: «Սրբազան ա-
ռաջնորդը մօտերումս այցելելով Ախալցխա, քա-
ղաքի բնակիչները պիտի չափ զանազաներ ներ-
կայացնելու նրան տեղիք բաժանաների դէմ: Ա-
ռաջնորդը տարաւ իր հետ այդ զանազանները
Արաքսի մոտին քննելու համար»:

Ինչպէս մեզ գրում են, ԱՆԱՆՅԱՆՈՒՄ այժմ
միջերկրի առատութիւն է: Հունիս վերջնապէս
վրա է Ալիւրը, տեղական, ծախվում է այժմ 60
կոպէկով, Ալեքսանդրապոլինը 80 կ. պողը, կա-
րազ եւ իւղը 8 թուրքի, պանիը (ոչխարի) 2 թուր-
քի 80 կոպ., տաւարինը 2 թ. պողը: Ոչխարի
միսը 6 կ., ֆունտը, տաւարինը նմանապէս, ձուկ
100 հատը 65 կոպ., նոր կարտօֆիլը 35 կոպ.
պողը:

Ռուսաց մի քանի լրագիրների տուած տեղե-
կութիւններից երևում է, որ Կազանի նահանգի
թուրքերը մոզովորական կրթութեան կողմից
բարձր են կանգնած: Նահանգի մէջ եղող
588,614 թուրքերը ունեն իրանց միլիոններ
մօտ 652 ուսումնարան, որոնց մէջ ուսում են
առնում 30,519 հոգի: Մինչդեռ այնտեղ
1,276,761 ուղղափառները ունեն 714 ուսումնա-
րան, այսինքն թուրքերի համար, միջին թուով
902 մարդու վրա է գալիս մէկ ուսումնարան,
իսկ ուղղափառներինը 1788 մարդու վրա: Առհա-
տարակ այն զաւառներում, որտեղ թուրքերը
շատ են, կրթութեան գործը աւելի առաջ է դը-
նացած քան այն զաւառներում, որտեղ թուրքե-

րը փոքրամասնութիւն են կազմում:

ԳԱՐԱՅԻՉԱԳԻՅ մեզ գրում են հետեւեալ: «Ե-
րևանի նահանգի անտառների ընկերը Միշաօֆտ,
դաշտին հարուածով անձնապատկերն զորեց
այս օրերս: Անձնապատկերն պատճառները
յայտնի չեն, բայց կարծում են որ նրա մատու-
ոյթը բնական դրութեան մէջ չէին: Հանգուցեալը
թողնում է վեց փղերի երկնանք առանց որ եւ
է ապահովութեան»:

Մեզ գրում են հետեւեալ. «Մի քանի ժամա-
նակ է արդէն թիֆլիս եւ եկել թաւրիկեցի մի
ծերունի հայ՝ Հայրապետ Յովհաննիսեան Սալա-
րեանց անունով: Թշուառ. ծերունին օգնութիւն է
խնդրում իր նեղ դրութիւնից զուրս գալու հա-
մար: Սալարեանց իր ձեռքում ունի թաւրիկի
հայոց առաջնորդից 1885 թիւ, սկսածներին
2-ից տուած մի վկայագիր, ստորագրութեամբ
ձերմոսկեան վարդապետի, որով առաջնորդարանը
հրաւիրում է թաւրիկալ հայերին օգնել դժբաղդ
պատահարներին: Եւ ինչ որ ինչ թշուառացած Հայրապետին
Ծերունի Հայրապետը, ի միջի ալոց, դիմել է եւ
թիֆլիսի հայոց կոմսիտտիային, բայց այնտեղ
նրան պատասխանել են, որ առաջնորդը այստեղ
չէ, եւ կոմսիտտին ոչինչ օգնութիւն չէ կարող
ցոյց տալ: Բայց հետաքրքրական է, թէ ինչ բան
է եւ որոնք են թաւրիկի առաջնորդարանի վկա-
յած այդ դժբաղդ պատահարները: Ծե-
րունի Հայրապետի պատմութիւնից երևում է, որ
նա եղել է թաւրիկի հայոց մի եկեղեցու լուսարար.
ունի երեք տղայ եւ երկու աղջիկ: Կինը պարա-
պում է զաւարկութեամբ՝ չի եղել ծախելով, որը
վերջում էր պարսիկ վաճառականներից: Մի ան-
գամ Հայրապետը իր ընտանիքով եկեղեցի է դը-
նում, տանը մնում է միայն 14 տարեկան Մար-
գարիտ աղջիկը: Այդ միջոցին մի պարսիկ իր մի
քանի համալսարանների հետ ներս են մտնում, ոյժով
բռնում են Մարգարիտին եւ փախցնում են, տա-
նելով իրանց հետ շատ իրեղծներ, որոնց մէջ եւ
չի երի կապուց: Այդպիսով Հայրապետի տունը
թալանվում է, որի հետ միասին իր աղջիկը ընկ-
նում է պարսիկ ձեռքը, եւ ինքն էլ ահալին պարտ-
քի տակ, քանի որ ծախելու համար վերցրած չի-
թիւր նիւսիս եւ ինչ տուած պարսիկ վաճառա-
կաններից: Մինչեւ այժմ էլ Հայրապետը չէ կարո-
ղանում յետ տանալ իր Մարգարիտ աղջիկը. աղ-
ջիկը գտնվում է թաւրիկում եւ նրան ուղում են
առնում անցնել մի թ օ փ բ ա շ ու ուրում հետ:
Պարսիկ վաճառականները իրանց փողն են պա-
հանում: Սրբար ժամանակ խնդրելուց, չարչար-
վելուց եւ ի զուր սպասելուց յետոյ, Հայրապետը
այժմ օգնութիւն է աղերսում որպէս զի կարողա-
նայ մի երկու հարիւր թուրք չափ պարտքը տալ,
ապառնել իր ընտանիքը՝ թաւրիկի մէջ պարտքի հա-
մար գրաւ լինելուց, եւ ապա զանազան միջոցնե-
րով հողայ իր փախցրած աղջկան ազատելու հա-
մար: Ահա այդպէս է նկարագրում իր դրութիւնը
թաւրիկի հայոց առաջնորդի վկայագրով օգ-
նութիւն խնդրող Հայրապետը: Մի դառամեալ
դժբաղդացած մարդուն մի երկու հարիւր թուրքի
օգնութիւն տալը մի մեծ բան չէ, եւ մենք համո-
ղում ենք որ, եթէ պէտք լինի, այդպիսի օգնու-
թիւն նրան կը տրուի: Սակայն այստեղ խնդիրը
միայն դրամական օգնութիւնն է մէջ չէ: Այստեղ
կայ մի ուրիշ մեծ խնդիր, եւ իրօքութիւնները ա-
ւելի ծանրակշիւ կերպարանք են ստանում, քանի
որ այդ բոլոր յայտնի եղած պիտի լինին թաւ-
րիկի առաջնորդին, որի պարտքն է պաշտպանել
Պարսկաստանի հայ ժողովրդին օրինական ճանա-
պարհներով: Ուստի ամենից զվաւորը այս դէպ-
քում այն է, թէ արդեօք ճշմարիտ է այս
բողոքը, եւ թէ արդեօք Սալարեանի
պատմածն է իւր ընկերակիցն եւս Գանակի
հայոց առաջնորդարանը հրապարկաւ պարզել ի-
րողութիւնը, ըստ որում այս բոլորը մինչեւ այժմ
ծածկում են մնացել: Թաւրիկի առաջնորդարանի
բացատրութիւնները լսելուց յետոյ միայն, կարելի
է հարկաւոր ձեռք տալ խնդրին»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆՈՒՄ

Այն ծանր դրութիւնը, որի մէջ գտնվում է Եւ-
րոպան, ոչ միայն տնտեսական, այլ եւ սոցիալա-
կան ու քաղաքական տեսակետից, գրում է ուս-
սաց «Неделя» շաբաթաթիւթը, դրում է գէթ
մասամբ որոշ գաղափար կազմելու այն վտանգ-
ների մասին, որոնք սպառնում են թէ ներքին եւ
թէ արտաքին խաղաղութեանը: Այդ վտանգների
աղբիւրը Արեւմուտքում է գլխաւորապէս
սոցիալական հարցը: Եւրոպայում օրից օր աւելի
ու աւելի որոշ կերպով ճանդէս են գալիս ապա-
գայ յեղափոխութեան նշանները:

Այս երկու սկզբունքների ընդհարումը, որի
ժամանակ անկասկած Ֆրանսիան առաջ կը գալ
լրբեւ առաջինի կենտրոն, իսկ զլուսաւորապէս
Եւրոպական արեւելքը երկրորդի, կարող
է սատակի փոփոխել առաջ բերել ամբողջ Եւ-
րոպայում եւ տեղեկել «համաշխարհային պատե-
րազմի» մի դրութիւն: Եւրոպական արեւելքը ա-
սացումը վաղուց արդէն քաղաքացիութեան իրա-
ւունք է ստացել քաղաքական եւ դիմապահ լե-
զուի մէջ, բայց եւ այնպէս մինչեւ այժմ նրա հետ
չէ կապուած մի որոշ կուլտուրական հասկացողու-
թիւն: Սակայն հազիւ թէ կարելի է կասկածել,
որ Եւրոպական արեւելքը ներկայացնում է մի ա-
ռանձին եւ իր տեսակի կուլտուրական շրջան, որը
չէ կարելի ասել թէ անապայման կախումն ունի
արեւմուտքից, թէ եւ իսկապէս ապրում է նրա
հետ միասին իրեղծների մի եւ նոյն շրջանում:
Այդ արեւելքը, որի մէջ պէտք է հաշուել եւ Ռու-
սաստանը եւ Սլաւոնական երկիրները եւ նոյն իսկ
Յունաստանը, ունի իր ինքնուրոյն ազգայնութեան
խնդիրը. արեւմտեան ազգայնութեան խնդրից նա
տարբերվում է ինչպէս իր բնաւորութեամբ, այն-
պէս եւ իր ժամանակագրութեամբ: Գայտնի է, որ
արեւմուտքից, թէ եւ իսկապէս ապրում է նրա
մասն, այլ եւ լուծման ժամանակամիջոցը կաղ-
մում են 1859—1871: Իսկ արեւելքում այդ ժամա-
նակամիջոցը սկսվում է 1875 թականից, երբ
Հերցեգովինեան ապստամբութիւնը առաջին զար-
կը տուեց Բալկանեան թերակղզու պետութիւն-
ների յարաբերութիւններին:

Արեւելք-Եւրոպական ազգայնութեան հարցի թէ-
օրական շրջանից դործնական շրջանի մէջ մըտ-
նելը արդարացիեցաւ միատեսակ եւ միմեանց հե-
տեղ երկույնների մի ամբողջ շարքում: Սերբիան
ձգտում է իր անկախութիւնը ամրապնդել, նայն
ձգտումներն է արտայայտում եւ Բոզարիան: Աւ-
ստրիական պետութեան ներքին ազգայնութեան
դադաւարի մրցման բնաւորութիւնը փոխվում է
եւ գերմանա-ուկրաինական տիրապետութեանը փո-
խարկում է ուղարկող-ուկրաինական, ուրիշ խօսքով
Արեւմտա-Եւրոպական տարրի իշխանութիւնը ա-
ւելալ տեղեկութիւնները քաղաքում բնակիչների
թիւի մասին: Թիֆլիսում հայտնում է 74,532 հոգի,
հարկից ազատները—3,648 տղամարդիկ, եւ 3,293
կանայք, հարկատու՝ 19,438 տղամարդիկ, 17,284
կանայք, ժամանակաւորապէս բնակիչներ՝ 18,632
տղամարդիկ եւ 12,187 կանայք:

Թիֆլիսում ընտանիկան ցուցակագրութիւնը
վերջացում «Ноб. Об.» լրագրի տուացել է հետե-
ւեալ տեղեկութիւնները. քաղաքում բնակիչների
թիւի մասին: Թիֆլիսում հայտնում է 74,532 հոգի,
հարկից ազատները—3,648 տղամարդիկ, եւ 3,293
կանայք, հարկատու՝ 19,438 տղամարդիկ, 17,284
կանայք, ժամանակաւորապէս բնակիչներ՝ 18,632
տղամարդիկ եւ 12,187 կանայք:

Պետերբուրգի «Новости» լրագրի հաղորդումէ,
որ լուսաւորութեան միջնադարի թոյլութեամբ
իդական ուսումնարանական հիմնարկութիւննե-
րի բովանդակի պաշտօնը կարող են վարել եւ կին-
բովանդակները:

Մոսկուայից հաղորդում են «Արձագանքին», որ
այս տարի Լազարեան ձեռնարանում աւարտել են
ուսման ընթացքը տասն երկուսուսուրդ, որոնցից
հինգ հոգի հայ են եւ հինգ հոգի ուրա:

Արդարադատութեան միջնադարի մէջ կաղ-
մում է մի առանձին յանձնաժողով, որը պատ-
րաստում է անչափաճանաչելի պատմի ենթարկե-
լու նոր եւ առանձին կանոնադրեր: Այդ նոր օ-
րէնքները աշխարհ կը ներկայացնեն պետական
խորհրդի վերաբնութեանը:

Վարչապետը շուտով կը բացվի բախտէրէօ-
գիական կապալան:

Շաբաթի դիմը, ինչպէս Ռուսաստանում, այն-
պէս էլ արտասահմանում, շարունակում է ընկած
դրութեան մէջ մնալ:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆՈՒՄ

Այն ծանր դրութիւնը, որի մէջ գտնվում է Եւ-
րոպան, ոչ միայն տնտեսական, այլ եւ սոցիալա-
կան ու քաղաքական տեսակետից, գրում է ուս-
սաց «Неделя» շաբաթաթիւթը, դրում է գէթ
մասամբ որոշ գաղափար կազմելու այն վտանգ-
ների մասին, որոնք սպառնում են թէ ներքին եւ
թէ արտաքին խաղաղութեանը: Այդ վտանգների
աղբիւրը Արեւմուտքում է գլխաւորապէս
սոցիալական հարցը: Եւրոպայում օրից օր աւելի
ու աւելի որոշ կերպով ճանդէս են գալիս ապա-
գայ յեղափոխութեան նշանները:

Այս երկու սկզբունքների ընդհարումը, որի
ժամանակ անկասկած Ֆրանսիան առաջ կը գալ
լրբեւ առաջինի կենտրոն, իսկ զլուսաւորապէս
Եւրոպական արեւելքը երկրորդի, կարող
է սատակի փոփոխել առաջ բերել ամբողջ Եւ-
րոպայում եւ տեղեկել «համաշխարհային պատե-
րազմի» մի դրութիւն: Եւրոպական արեւելքը ա-
սացումը վաղու

— Գեներալ Շանգիլի արձանը բացուեցաւ։ Բացմանը ներկայ լինելու համար մեծ ժողովուրդ էր հաւաքուել, ներկայ էին և բազմաթիւ պաշտօնական անձինք։ Ներկայ էին նոյնպէս Շանգիլի մօտիկ ազգականները շատերը։ Արձանի վրա Շանգիլի ներկայանում է համազգեստով, աջ ձեռքը դէպի արևելք մեկնած։ Հանդէսը բացուեցաւ «Մարտէլիէզով»։ Ազգային հիմն հուշակոչութեան յետոյ՝ արձանի ծածկոցը վերցվեցաւ և ներկայ հողերը միաբերան գոչեցին «vive Chanzy»։ Խօսակցեցան մի քանի ճառեր։

— Բերլինից հաղորդում են, որ կայսրը հետագրով չնորակալութիւն յայտնեց կրօն և եկեղեցիներին, այն բանի համար, որ Մեքսիկայի քաղաքում քաղաքային վարչութեան համար եղած ընտրութիւնները յայտնուեցան վերջացելու։ Յաջորդութեամբ կայանում է նրանում, որ ընտրութեանը գերմանական կուսակցութեան համար ձեռնադրու մարդիկ են։

— Սպանիական սենատը հաստատեց Անգլիայի և Սպանիայի մէջ եղած առևտրական պայմանագիրը, և վերանորոգեց եօթն ութիս առևտրական պայմանագիրը, որոնք կը գործադրվեն մինչև 1892 թվականը։

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՕԴԵՍՍԱ, 18 յուլիսի։ Այսօր ժամանեց այստեղ յունաց թագաժառանգը իր եղբոր և ավետայի հետ միասին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 19 յուլիսի։ Այսօր երեկոյեան ժամանեց այստեղ էրցհերցոգ Վարլ Լիւդվիգ իր ամուսնու հետ։ Նիւթէգործական գիւմնադիւայի վեցերորդ դաստառն աշակերտ 17 տարեկան Նաստրիբովին, որը վերադարձել էր կարկինով մի և նոյն գիւմնադիւայի վարժապետ Լէոնտիլին մէջքից, նախօրը մտադրված նպատակով, բարձրագոյն հրամայած է յանձնել նրան խոտակարգ (դիւցիպլինարնի) բառարանը երկու տարով։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 20 յուլիսի։ Էրցհերցոգ Վարլ Լիւդվիգ և իր ամուսինը երէկ ժամանեցին Պետերբուրգ, որտեղ երկաթուղու կայարանում նրանց դիմաւորեցին թագաւոր կայսրը, թագուհին, կայսրուհին, թագաժառանգը ցեսարիչը և բոլոր Օգոստոսիական ընտանիքը։ Թագաւորը և Մեծ իշխանները հազած էին առաւորական համազգեստներ, իսկ էրցհերցոգը կրում էր Լուքսէմբուրգի դուքի համազգեստը, որի և չէֆն է ինքը։ Նոյն կայսերական Մեծութիւնները Օգոստոսիական հիւրերին ուղեկցեցին մինչև Մեծ պալատ, որտեղ նրանց համար պատրաստված է բնակարան։ Երեկոյեան 8 ժամին Մեծ պալատում Նոյն Մեծութիւնների մօտ կար ընտանեկան ճաշ, որին մասնակցում էին էրցհերցոգը և նրա ամուսինը։ «Journal de St. Pétersbourg» լրագիրը յիշեցնելով այն բարեկամական յարաբերութիւնները մասին, որ հաստատվել է մեր տէրութեան և էրցհերցոգ Վարլ Լիւդվիգի մէջ թագաւորութեան ժամանակ, որ էրցհերցոգը առաւորական կայսրի ներկայացուցիչ էր, ասում է, որ էրցհերցոգի և

նրա ամուսնու այժմեան այցելութիւնը Ռուսաստանին, ի հարկէ, կը նպաստէ այդ սրտակից յարաբերութիւնների ամրապնդելուն։

ՎԼԱԴԻՄԻՐ ԱՍՏՈՎ, 21 յուլիսի։ Հրատարակված է որ իրականում խօսեցաւ վարակված նաւահանգիստ է։ Նախապէս նոյնպէս խօսեցաւ հիւանդացի են 21 հոգի։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 21 յուլիսի։ Արեւելեան-Բուլղարի օրգանական կանոնադրութեան վերաբերութեան յանձնաժողովի տաճիկ ներկայացուցիչները՝ Մալի-Փաշան և Աբրո Էֆէնդի երէկ ուղևորվեցին դէպի Սօֆիա։

ԼՕՆԴՈՆ, 21 յուլիսի։ Նոր կարենտը վերջնականապէս կազմակերպուած է։ Բիլիստոնում նորից տեղի ունեցաւ ծանր ընդհարում բողոքականների և իրաւաբանների մէջ։ Խռովութիւնները գաղաղակցեալ համար ուստիականութիւնը ստիպեցաւ գործ դնել զէնքը, մի քանի մարդ վիրաւորված են և մէկն էլ սպանված է։

ԲԵՅՐՈՒՏ, 21 յուլիսի։ Երէկ այստեղ վախճանվեցաւ յայտնի երաժիշտ Ֆրանց Լիստ։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Յուլիսի 20-ին

Ռուսաց 1 բուլլ Լոնդոնի վրա արժէ	231 1/2	պէնս.
— — — — —	198 1/2	պֆ.
— — — — —	246 1/4	սան.
Ոսկի — — — — —	8	ր. 49
Մարտային կուպոններ — — — — —	8	> 49
Արծաթ — — — — —	1	> 26
Բորսային դիվիդենդներ — — — — —	4 1/2	> 60
Պետական 5% տոմս 1-ին շրջանի 100	>	87
— — — — —	100	> 50
— — — — —	100	> 50
— — — — —	100	> 12
— — — — —	100	> 12
— — — — —	100	> 12
Արեւելեան 5% փոխառութ. 1-ին շրջ.	99	> 50
— — — — —	99	> 50
— — — — —	99	> 62
Նիւթին 5% առաջին փոխառութ. — — — — —	238	> —
— — — — —	228	> 25
5 1/2% ընտան — — — — —	104	> —
Ոսկեայ ընտան — — — — —	184	> 25
Նոր կոնսոլիդաց փոխառութիւն — — — — —	157	> 25
5% գրաւական թղթեր կալուած. — — — — —	160	> —
— — — — —	96	> 75
5 1/2% գրաւական թղթեր խրատի կալուած. — — — — —	101	> 75
— — — — —	101	> 75
— — — — —	101	> 75
— — — — —	102	> 50
— — — — —	102	> 50
— — — — —	101	> 37
— — — — —	101	> —
— — — — —	27 և 43	> 97
— — — — —	18 և 43	> 97
Վ. օժտիւ-կամակի բանկի ակցիաները 532	>	—
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ. — — — — —	260	> —
Բիւրնակ-Վ. օժտիւ ընկ. — — — — —	98	> —
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օրդինատիւրի — — — — —	93	> 12
— — — — —	96	> —
Մոսկվայի քաղաք. օրդինատիւրի — — — — —	94	> 37
Օրդինատիւրի — — — — —	99	> 62
Նոր երկաթուղային ընտան — — — — —	86	> 50
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օրդ. — — — — —	—	> —

ԽՈՐԱԳԻՐ-ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՂ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱՃՆԻ ԿՈՂՄԻՏԵ ԹՈՅՏԻՈՒԹԻՒՆ ՍՅԱՑԱՄ

ՀՆԴԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՅ

Մեծ Եւ ՓՈՔԻ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնչացնելու համար։ Արկղիկի գինը 1 ր. 50 կ. Արկղիկի 1/8 արժէ 60 կ.։
Հեղուկ բազիլին ջն երի դէմ։ Սրտակի գինը, վրձնով միասին 1 բուլլի։
Լուս, ցեց, բոլոր ոչնչացնելու փոշի։ Գոլիսաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գրիգորի և Կի ղեկավարող ապրանքների մագազինում, Վլոնդոն։ Կրկնապատի տակ, Զուրաբովի տանը։

րակի գինը 1 ր. 20 կ. գուտապէրի մեքենան առանձին. 1/2 գորակ 65 կ.։
Սմա կային օժուր, թիւ Գուտամի, ձիերի սմալները ամեն օր օժելու համար, պահպանում է ամրակը ճաքիւց և նալելու. միջոցին թուլանալուց։ Գորակի գինը 1 բուլլի։
Կուղերի ճարպի օժուր, պահում է խոտաւորեան դէմ և կակուղ դրութեան մէջ՝ կօշիկները, բոտիները, ձիերի սանձերը։ Գինը 75 կօշիկ։
Մագերի ներկ, սև, չազանակագոյն և բաց-չէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Բիս-Մի» անգամ ներկված մագերի իրանց գոյնը պահում են մինչև վեց շաբաթ։ Ներկված մագերի չէ կարելի զանազանել բնական մագերից։ Արկղիկը 3 բուլլի։

Բիս. Գուտամի

Հրատարակաւ յայտնում իմ խորին շնորհակալութիւնս ընդհանրապէս ԳԱՆՁԱԿԻ Հայ հասարակութեանը և այն տիկիներին ու պարոններին, որոնք համակրութեամբ վերաբերուելով դէպի իմ նպատակը — ստանալ բարձրագոյն մանսագիտական ուսում արտասահմանում — չը խնայեցին իրանց միջոցների համեմատ դրամական օգնութիւն հասցնելու ինձ մի քանի ամիսների ապահովութեան համար։

Գեորգ Ղարաջեանց
1—1

Յայտնի իր յատկութեամբ, մարմնի մասերի, մանսական օտների մասերի փոփոխ արգելոյ

Գ Ա Լ Մ Ա Ն Ի Ն

Ճախվում է ԴԵՂԱՏՆԵՐՈՒՄ, նոյնպէս և դրոգիստների մօտ ԵԻՐՕՊԱՅԻ ամենանշանաւոր քաղաքներում և ԿԱՅՐՈՒՄԵՆՍԻ քաղաքներում։
ԳԼԽԱՌՈՐ ՊԱԼԵՍՏԻՆԱՆ ԳԱՐԵՍԱՎԱՅՈՒՄ, հարող, ֆարմացիայի մագիստրոս Վ. ԿԱՐՊԵՆՍԿԻՍ սեփական գեղատանը, Ելէկտրալիւս փողոցում, № 39.
ԳԱԼՄԱՆԻՆԻ մեծ արկղիկը ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ արժէ 50 կօպէկ, փողը 30 կօպէկ։ Պէտք է զգուշանալ կեղծութիւններից և պահանջել, որ իւրաքանչիւր արկղիկի հետ գտնվեն գործածութեան հրահանգը և ֆարիզեան ցուցահանդէսի մեղաւորները։
6—10 (b)

ՎԻԵՆԱ Ա. Չ. Գ. ԱՌՍՏՐԻԱ

ԳՐԵԹԷ ՈՉՆՁՈՎ

Կարելի է առնել սեղանի գեղեցիկ ԱՆՕՐՆԵՐ, 42 կտոր, միայն 18 Ֆրանկ 75 սանտ-Առևտրի դադարման պատճառով, ծախու հանված են ՀԱԼՖԵՆՆԱՆ արծաթէ պատրաստված անօթներու ահագին քանակութիւններ, սովորական գնէն 25 առ 100 գեղջով։ Արտագրութիւն են Հալֆենեան արծաթեղէններ պատրաստող Միացեալ Ընկերութեանց, որը մանակացած են այժմ։

Միայն 18 Ֆրանկով և 75 սանտիմով ստանալի, ինչ որ յառաջագոյն 60 Ֆրանկով կը ստացվէր։ Կը ղրկեմք Հալֆենեան արծաթէ պատրաստեալ սեղանի հետեւեալ անօթներն, որը արտաքայ կարգի ընտիր և դիմացկուն են։

6	Հատ սեղանի գեղեցիկ դանակներ	Հալֆենեան արծաթէ
6	պատառաքաններ	"
6	պալուրի մեծ գդալներ	"
6	սուրճի սիրուն գդալներ	"
1	պալուրի խոշոր և ծանր գդալ	"
1	կաթի մեծ գդալ, շատ նուրբ	"
3	հալֆիթի գեղեցիկ և թանձր անօթներ	"
2	սկաւառակներ թէյամանի համար	"
1	թէյի գեղեցիկ թորիչ	"
1	գեղեցիկ պղպեղաման, կամ շաքարաման	"
3	շաքարի շքեղ թասեր	"
6	գեղեցիկ զանակակներ	Բիւրեղէ

Սպիտակութիւն երաշխաւորեալ 10 տարի։
Ընդունելու համար այս 42 անօթներն Ֆրանկ և ուղղակի բնակարանը, 4 կամ 5 օրվայ մէջ, հարկ է ուղարկել 18 Ֆրանկ 75 սանտիմ ընդհանուր միջերանոցը Հալֆենեան արծաթեղէններու Միացեալ գործարանաց, այս հասցեով

M. RUNDBAKIN 2 B. Hedwiggasse
VIENNE (Autriche)

ՄԱՆՈՒԹԻՒՆ. Դրամը կը հատուցվի, երբ վաճառքներն չը յարմարին։ Հայերէ կը լուսն նամակներ կընդունվին։
13—18 (b)

ԹՈՅՏԻՈՒԹԻՒՆ Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԱՅՐԱԲԱՎԱՅԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Էլէկտր-Մելանգ. Մազերի արագ և առատ բուսացնելու համար և նրանց պահպանելու թափուկութեամբ։
Նոր երկաթուղային ընտան — — — — — 99 > 62
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օրդ. — — — — — 86 > 50

Բաղադր — Eugénie. Գալիսեա և պալի փունջի ծաղիկներից, երեսին, շիլիքին և ձեռքերին քնքշուկիւն և փափկութիւն, նոյնպէս և մարմարի սպիտակութիւն տալու համար, շուշանի և վարդի անուշահոտութեամբ, նոյնպէս կաշու անհրաժեշտ և բիծերը ոչնչացնելու։ Գինը 1 ր. 75 կ. սրտակի համար, գործածութեան հրահանգով առևտրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով։

Կարմրագիւ — Eugénie. Ենդուկ, թուշերին և ականջներին բնական վարդի գոյն տալու, որ չէ փոխվում էլէկտրական լուսաւորութեան ժամանակ և որ չէ սրբվում երեսի քրտնիքից։ Առաջարկվում է մանուշակ թափուկների և պարանաղէսների համար։ Գինը 1 ր. 50 կ. սրտակի համար, գործածութեան հրահանգով առևտրէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով։

Այդ բոլոր երեք կամէտիական արդիւնները բժշկական վարչութեան վկայութեամբ, չեն պահանջուում իրանց մէջ որ և է ֆրանսաւոր նիւթեր։

ԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՍՅԱՑԱՄ ՊՈՄԱԴ

Խոկական «Pasta Eugénie», գերազանց միջոց կաշու տալու տեսակ բծերի, և երեսի վրա պատահող ուրիշ անսխալ երեւոյթների դէմ։ Տալիս է երեսի գոյնին երկտաւարական թափուկութիւն և գեղեցկութիւն։ Գինը մի սրտակի համար 1 ր. 60 կ.։

Քիմիկ-գլիցերինեան պոմադ պերուական բաղադրով, մազերը սրբացնելու, խոտացնելու և մեծացնելու համար։ Գ. 2 ր. սրտակի համար։

Ձեռքերի պոմադ։ Գինը սրտակի համար 1 ր. 30 կ.։ Խրաքանչիւր սրտակի վրա գտնվում է պաշտպանողական դրոշմ, մի «հրեշտակ» և հարող ստորագրութիւն «Bertha Ries».

Խոկական «Poudre-Eugénie» սպիտակ և վարդագոյն փոշի. Գ. արկղիկի, վրձնով 1 ր. 50 կ. առանց վրձնի 1 ր. 20 կ.։

Մազերի ներկը երեք գոյնի. սև, չազանակագոյն և բաց-չէկ. Գ. արկղիկի 3 ր. Ներկը «Բիս-Գուտամի» գործարանի։

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գրիգորի և Կի ղեկավարող ապրանքների մագազինում, Վլոնդոն։ Կրկնապատի տակ, Զուրաբովի տանը։

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
Յանձն է առնում թարգմանիկ ֆրանսերէնից, գերմաներէնից և անգլիերէնից մատչելի գնեցով։ Հարցնել «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը։
43—100

ՀՕԿՈԼԱԴ
Ս. ՄԻՈՒ և ԸՆԿ.
(II. 4857.) 22—50 (b)